

**Τα κίνητρα των συμμετεχόντων-ουσών στις υπαίθριες δραστηριότητες αναψυχής
στην ανατολική Μακεδονία και Θράκη**

Δαλάκης Α.¹, Υφαντίδου Γ.¹, Κώστα Γ.¹, Τζέτζης Γ.²

1. Σχολή Επιστήμης Φυσικής Αγωγής & Αθλητισμού, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο
Θράκης
2. Σχολή Επιστήμης Φυσικής Αγωγής & Αθλητισμού, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο
Θεσσαλονίκης

Υπεύθυνος Επικοινωνίας:

Αντώνιος Σ. Δαλάκης

E-mail: forest@otenet.gr

Περιοδικό Αθλητικού Τουρισμού και Αναψυχής, Vol.10, pp.38-64, 2016

© 2016 J.S.T.a.R. All rights reserved. ISSN: 1792-1686

To link to this article: <http://jstar.gr/Contents.aspx?Y=2016&V=10&ls=c>

Τα κίνητρα των συμμετεχόντων-ουσών στις υπαίθριες δραστηριότητες αναψυχής στην ανατολική Μακεδονία και Θράκη

Περίληψη

Μια από τις κυριότερες δραστηριότητες του ελεύθερου χρόνου είναι ο τουρισμός. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε στην 13^η Περιφέρεια της χώρας, την Ανατολική Μακεδονία και Θράκη. Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν τουρίστες-τριες και τυχαίοι επισκέπτες-τριες που βρέθηκαν στην περιοχή της έρευνας από την 1-1-2015 έως τις 31-12-2015. Ο αριθμός των αντρών στην έρευνα ήταν 1596, ενώ των γυναικών ήταν 1302. Υπήρξαν 172 χαμένες τιμές στην συγκεκριμένη ερώτηση. Τα αποτελέσματα της πολυμεταβλητής ανάλυσης (MANOVA), στη φάση των *κινήτρων για διακοπές* έδειξαν ότι δεν υπήρξε αλληλεπίδραση των παραγόντων «φύλο» και «οικογενειακή κατάσταση», έδειξαν επίσης ότι υπήρξε αλληλεπίδραση των παραγόντων «ηλικία» και «επίπεδο σπουδών» και τέλος ότι υπήρξε αλληλεπίδραση των παραγόντων «επάγγελμα» και «ετήσιο εισόδημα». Η ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας οδηγεί τους ερευνητές στα συμπεράσματα που ακολουθούν: Τα δύο φύλα κατά γενική εκτίμηση δεν διαφέρουν όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο προσεγγίζουν τις διακοπές. Η οικογενειακή κατάσταση των συμμετεχόντων-ουσών είναι ο ισχυρότερος παράγοντας από τους έξι, που εξετάστηκαν. Η ηλικία ως παράγοντας φάνηκε να παρουσιάζει σημαντικές διαφορές στις επιλογές τουρισμού στους ανθρώπους. Το επίπεδο εκπαίδευσης των ανθρώπων φάνηκε να είναι πολύ σημαντικός παράγοντας όσον αφορά τις επιλογές που πραγματοποιούν στις διακοπές. Η επαγγελματική κατάσταση των ανθρώπων φάνηκε να επηρεάζει τις αποφάσεις τους για το πως επιθυμούν τις διακοπές τους. Τέλος, το ετήσιο εισόδημα, όπως εύκολα είναι κατανοητό, αποφάσιζε για τον τύπο, τον τρόπο και το είδος των διακοπών, που θα πραγματοποιήσουν οι άνθρωποι.

Λέξεις κλειδιά: δραστηριότητες υπαίθριας αναψυχής, κίνητρα, τουρισμός

**The motivation of the participants in outdoor recreational activities
in Eastern Macedonia and Thrace**

Abstract

Tourism is one of the major free time activities people engage in. This research was carried out in the 13th Precinct of the country, Eastern Macedonia and Thrace. The sample comprised tourists and visitors in the area during the period from 01-01-2015 to 31-12-2015. 1596 were male participants while 1302 were female participants. There were 172 lost values to a specific question. MANOVA multi-variable analysis showed that as regards *vacation motives*, there was no interaction between the “gender” and “civil status” variables. However, there was interaction between the “age” and “level of studies” variables, as well as between the “profession” and “annual income” ones. The analysis of the results leads researchers to the following conclusions: Both sexes do not approach the issue of vacation in diverse ways. Civil status appeared to be the most influential factor out of the six that were examined. Age as a variable seemed to present significant differences as regards tourist choices. Level of studies presented itself as a very important factor concerning choices participants make during vacation. Professional status appeared to influence participants’ decisions about how they wish their vacation to be. Finally, their annual income was decisive in the kind of vacation to be chosen.

Key words: outdoor recreation activities, motives, tourism

Τα κίνητρα των συμμετεχόντων-ουσών στις υπαίθριες δραστηριότητες αναψυχής στην ανατολική Μακεδονία και Θράκη

Εισαγωγή

Μια από τις κυριότερες δραστηριότητες του ελεύθερου χρόνου είναι αυτή του τουρισμού. Ο σύγχρονος τουρισμός, του οποίου πρόδρομο αποτελούν οι περιηγήσεις του άνθρωπου από την αρχαιότητα, τις τελευταίες δεκαετίες καθίσταται ως ένα πολυσχιδές φαινόμενο με κοινωνικές, οικονομικές, περιβαλλοντικές και περαιτέρω διαστάσεις. Ο όρος «τουρισμός» προέρχεται από τη γαλλική λέξη «tour» και την αγγλική «touring» που σημαίνουν γύρος, περιήγηση. Η ρίζα και των δύο αυτών λέξεων είναι η λατινική λέξη *turnus*. Η Διεθνής Ακαδημία του τουρισμού (International Academy for the Study of Tourism, Ρόδος, 2015) ορίζει ότι ο τουρισμός είναι το σύνολο των ανθρώπινων μετακινήσεων και δραστηριοτήτων, που προκύπτουν από αυτές και υποκινούνται, σε διαφορετικό βαθμό και ένταση, από τον πόθο της απόδρασης, που ενυπάρχει στα άτομα. Ενωσιολογικά ο τουρισμός αποτελεί την εξέλιξη του όρου «περιήγηση» στις σύγχρονες κοινωνίες. Πρόκειται για το φαινόμενο, που συνδυάζει την αρχέγονη ανάγκη του ανθρώπου για γνώση και επαφή με το νέο (περιήγηση) με την ανάγκη για ψυχαγωγία, ανάπαυση, φυγή από την καθημερινότητα. Τέλος συνδέεται με νέες αξίες που έχουν γίνει αποδεκτές από τη σύγχρονη κοινωνία.

Η έννοια του τουρισμού μπορεί να εξεταστεί από δύο σκοπιές: μία *θεωρητική*, που να καλύπτει όλες τις πτυχές του φαινομένου, όπως: οικονομικές, κοινωνικές, ψυχολογικές, και μια *πρακτική*, που να ρυθμίζει τις συναλλαγματικές σχέσεις. Από τη θεωρητική του σκοπιά μπορεί να προσδιοριστεί ως η πρόσκαιρη μετακίνηση των ατόμων από το μόνιμο τόπο κατοικίας τους σε έναν άλλο τόπο για λόγους κυρίως ψυχολογικούς, χωρίς κερδοσκοπικό κίνητρο και οργανωμένη προσπάθεια για την προσέλκυση, υποδοχή και εξυπηρέτηση των ατόμων, ενώ από την πρακτική του σκοπιά η έννοια του τουρισμού έχει σκοπό να βρεθεί ο κατάλληλος τρόπος συνεννόησης όλων αυτών, που ασχολούνται σε διεθνή κλίμακα με τις τουριστικές δραστηριότητες. Από την πρακτική του σκοπιά ο τουρισμός έχει δύο πλευρές: η πρώτη αναφέρεται στη μετακίνηση των ατόμων, η οποία αντιπροσωπεύει το καταναλωτικό μέρος του τουρισμού και ταυτίζεται με την τουριστική ζήτηση, και η δεύτερη αναφέρεται στην υποδοχή και την εξυπηρέτηση των μετακινούμενων, αντιπροσωπεύοντας έτσι το παραγωγικό μέρος του τουρισμού, που ταυτίζεται με την τουριστική προσφορά (Gartner, 2001). Η Παγκόσμια Οργάνωση Τουρισμού (Π.Ο.Τ.) αναφέρει πως «τουρισμός θεωρείται κάθε

δραστηριότητα, που περιλαμβάνει κάθε είδους μετακινήσεις είτε διαμέσου διεθνών συνόρων (αλλοδαπός) είτε όχι (ημεδαπός) διάρκειας πάνω από είκοσι τέσσερις ώρες και για διάφορους λόγους (εκτός λόγων μετανάστευσης και τακτικής ημερήσιας απασχόλησης) (Κομίλης & Βαγιονής, 1999). Ο επιστημονικός αυτός ορισμός οριοθετείται ουσιαστικά από δυο κύριες έννοιες: το κίνητρο και τη μετακίνηση (Βαρβαρέσος, 1998).

Ο τουρισμός είναι ένας από τους ισχυρότερους οικονομικούς τομείς στα Ευρωπαϊκά κράτη και την Ελλάδα. Οι τουριστικές δραστηριότητες στην Ε.Ε. των δέκα πέντε, αποδίδουν μέχρι 12% του ΑΕΠ (άμεσα ή έμμεσα) και 6% της απασχόλησης (άμεσα). Όλοι αυτοί οι αριθμοί αναμένεται να αυξηθούν στο μέλλον, όχι όμως το ίδιο για όλους τους προορισμούς. Σήμερα, στην Ε.Ε. το σύνολο αυτής της δραστηριότητας περιλαμβάνει περισσότερες από δύο εκατομμύρια τουριστικές επιχειρήσεις με 7,7 εκατομμύρια εργαζόμενους. Ο αριθμός αυτός, κατά τις εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αναμένεται να αυξηθεί κατά περίπου 15% την επόμενη δεκαετία. Ιδιαίτερα σημαντικό, επίσης, για την ανάπτυξη του τουρισμού στην Ευρώπη είναι ότι περισσότεροι από το 60% των πολιτών της κάνουν διακοπές. Η Μεσόγειος θεωρείται ως ο μεγαλύτερος τουριστικός προορισμός στον κόσμο. Η Ισπανία, η Γαλλία, η Ιταλία και η Ελλάδα παραμένουν κατά πολύ κεντρικός προορισμός για το διεθνή τουρισμό. Ο τουρισμός στις μέρες μας αποτελεί μια κυρίαρχη οικονομική δραστηριότητα για την Ελλάδα. Ο ρόλος του για την οικονομική ανάπτυξη αναμένεται να αναπτυχθεί περαιτέρω στο μέλλον, αφού ο ελεύθερος χρόνος, οι διακοπές και η αναψυχή κερδίζουν μια κεντρική θέση στις σύγχρονες κοινωνίες. Κατά τις δύο τελευταίες δεκαετίες, ο τουρισμός έχει αποδείξει καθαρά ότι έχει τη δυνατότητα να δημιουργεί πλούτο και οικονομική άνθηση για ολόκληρες περιφέρειες και προορισμούς, θέσεις εργασίας και ευημερία για τους κατοίκους τους. Περιοχές και τόποι στηρίζονται ή προσβλέπουν σ' αυτόν για το μέλλον τους (Αγοραστάκης, 2006). Ο τουρισμός εκτός από εισόδημα και δουλειές, συμβάλει στην κατανόηση άλλων πολιτισμών, στην διατήρηση της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς και στην ανάπτυξη των υποδομών, που με τη σειρά τους έχουν κοινωνικά και οικονομικά οφέλη. Ο τουρισμός εξαρτάται πολύ περισσότερο από κάθε άλλη ανθρώπινη δραστηριότητα (όπως: η γεωργία, η δασοπονία, η αλιεία) από την ποιότητα του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος. Οι δραστηριότητες αυτές επιδρούν αλλά και επηρεάζονται από το περιβάλλον.

Το 80% του συνόλου των αλλοδαπών τουριστών, που επισκέπτεται την χώρα μας, καταφθάνει αεροπορικώς. Η συμμετοχή των αφίξεων με αεροπλάνο αυξάνεται σταθερά εξαιτίας και της απελευθέρωσης των αεροπορικών συγκοινωνιών και της μείωσης των

ναύλων, ενώ μειώνεται αντίστοιχα η συμμετοχή των άλλων μέσων μεταφοράς. Η τουριστική βιομηχανία ανισοκατανέμεται στην χώρα. Διαπιστώνεται μια έντονη συγκέντρωση της τουριστικής δραστηριότητας σε λίγες περιοχές της χώρας. Πέντε από τις δεκατρείς Περιφέρειες συγκεντρώνουν το 75% των ξενοδοχειακών κλινών, ενώ παρουσιάζονται σημαντικές οι διαφορές συγκέντρωσης και εντός των περιφερειών. Οι μεγαλύτερες συγκεντρώσεις σε κλίνες παρατηρούνται στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου (24% του συνόλου), στην Κρήτη (19%), στα Ιόνια Νησιά (11%), στην Αττική (11%) (εξαιτίας της Αθήνας) και στην Κεντρική Μακεδονία (10%) (εξαιτίας της Θεσσαλονίκης). Τα έσοδα από τουριστικές υπηρεσίες στην Ελλάδα, έχουν σημειώσει θεαματική άνοδο τα τελευταία χρόνια. Αν και το μεγαλύτερο μέρος της τουριστικής δαπάνης (μ.ο. 40%), προορίζεται για διαμονή και διατροφή, η Ελλάδα εξακολουθεί να θεωρείται χώρα φιλοξενίας τουριστών χαμηλής εισοδηματικής στάθμης. Παρόλο που οι αριθμοί του ελληνικού τουρισμού είναι υψηλοί και ο ίδιος είναι ένας από τους τομείς της οικονομίας με τις καλύτερες προοπτικές, παρατηρείται, και ιδίως πρόσφατα, μια αδυναμία στις αποδόσεις του (Αγοραστάκης, 2006).

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού έχει ορίσει τον οικοτουρισμό ως «προϋπόθεση ενσωμάτωσης του περιβαλλοντικού προβληματισμού σε όλα τα τουριστικά και ταξιδιωτικά προϊόντα και στην κατανάλωση τους». Αυτό δεν σημαίνει ότι ο οικοτουρισμός δεν έχει καμία περιβαλλοντική επίπτωση, απλά οι επιπτώσεις του είναι λιγότερες από αυτές του μαζικού τουρισμού. Υπάρχουν πολλές μορφές οικοτουρισμού, όπως αναπτύξεις τύπου “χωριών”, τουρισμός μέσα στη φύση, που μπορεί να περιλαμβάνει πεζοπορία, ορειβασία, ποδηλασία, διαμονή σε αγροτικές κατοικίες, παρατήρηση πουλιών και άλλες ήπιες δραστηριότητες. Αναμένεται αύξηση του οικοτουρισμού ως αποτέλεσμα της αυξανόμενης περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης των πολιτών (Stanners & Bourdeau, 1995). Κομμάτι του οικοτουρισμού θα μπορούσε να είναι και ο αθλητικός τουρισμός. Μερικοί ορισμοί του αθλητικού τουρισμού είναι: *«όλες οι μορφές ενεργητικής και παθητικής συμμετοχής σε μια αθλητική δραστηριότητα, συμμετοχής με ένα άτυπο ή οργανωμένο τρόπο για εμπορικούς ή επιχειρηματικούς και μη σκοπούς, που απαιτούν μετακίνηση μακριά από τον τόπο της κατοικίας και της εργασίας»*. Εναλλακτικά, μπορεί να περιγραφεί ως: *«ένας συνδυασμός αθλητικών δραστηριοτήτων και ταξιδιού»*. Τέλος, ο αθλητικός τουρίστας μπορεί να οριστεί ως ένας προσωρινός επισκέπτης, που διαμένει τουλάχιστον εικοσιτέσσερις ώρες στην περιοχή, που επισκέπτεται, και ο σκοπός του ταξιδιού του είναι να παρευρεθεί, για να συμμετάσχει ή να παρακολουθήσει ένα αθλητικό γεγονός (DeKnor, 1987).

Τα τελευταία χρόνια η διεθνής βιβλιογραφία άρχισε να μελετά και θέματα που αφορούν τη συμπεριφορά των καταναλωτών/τριών-συμμετεχόντων/ουσών, την δέσμευση τους με τον τόπο που πραγματοποιούνται οι δραστηριότητες αθλητικής αναψυχής, την αφοσίωση τους σε αυτό τον τόπο κ.α. Οι Alexandris, Kouthouris and Meligdis, (2006) για παράδειγμα μελέτησαν την αύξηση της αφοσίωσης σε χιονοδρομικά καταλύματα. Οι Alexandris, Kouthouris, Funk and Chatzigianni, (2008) ασχολήθηκαν με την εξέταση της σχέσης μεταξύ της ανάμειξης και της αφοσίωσης στη δραστηριότητα του σκι μεταξύ Ελλήνων σκιέρ αναψυχής. Επίσης οι Alexandris, Kouthouris, Funk and Gionani, (2009) τμηματοποίησαν τους χειμερινούς τουρίστες με βάση τα κίνητρα, που τους ωθούν να συμμετάσχουν στη δραστηριότητα του σκι. Οι Kyle, Graefe, Manning and Bacon, (2003; 2004b) ασχολήθηκαν με την επίδραση του φυσικού περιβάλλοντος και τα κίνητρα συμμετοχής σε άτομα, που συμμετέχουν σε δραστηριότητες αναψυχής. Τέλος, ο Κουθούρης, (2008) αναφέρθηκε στα κίνητρα, που ωθούν τα παιδιά να συμμετάσχουν σε παιδικές κατασκηνώσεις περιπέτειας.

Βιβλιογραφική ανασκόπηση

Τα κίνητρα ως επιστημονική διάσταση στον τουρισμό

Τα άτομα, συνήθως, ταξιδεύουν για παραπάνω από ένα λόγο. Τα βασικά κίνητρα, για τα οποία οι τουρίστες ενδέχεται να πραγματοποιήσουν ένα ταξίδι, διακρίνονται σε τέσσερεις κατηγορίες (Ηγουμενάκης και συν., 1999: 57 – 58):

1. Φυσικά και Κλιματολογικά Κίνητρα: Εδώ ανήκουν φυσικά και κλιματολογικά στοιχεία τα οποία ασκούν πολύ μεγάλη έλξη στους τουρίστες. Κάποια από αυτά είναι η βλάστηση, η γεωμορφολογία του εδάφους, η θερμοκρασία και η ηλιοφάνεια. Τα εν λόγω κίνητρα συμβάλλουν στη διαμόρφωση ορισμένων μορφών του τουρισμού, όπως του θαλάσσιου, του ορειβατικού, του περιπατητικού, της παραχείμασης και του ορεινού.
2. Πολιτιστικά Κίνητρα: Εδώ ανήκουν όλα αυτά τα στοιχεία του πολιτισμού και της κουλτούρας, που συνθέτουν την πολιτιστική και πολιτισμική κληρονομιά μιας περιοχής ή χώρας. Κάποια από αυτά είναι οι αρχαιολογικοί χώροι, τα μουσεία, οι πινακοθήκες, τα φεστιβάλ και η λαϊκή τέχνη. Τα εν λόγω κίνητρα ασκούν περιορισμένη επίδραση στους σημερινούς επισκέπτες και ειδικότερα σ' αυτούς, που συμμετέχουν σε μαζικά τουριστικά πακέτα.
3. Οικονομικά Κίνητρα: Εδώ ανήκουν τα κίνητρα που αφορούν τα οικονομικά στοιχεία των τουριστικών πακέτων και προορισμών. Κάποια από αυτά είναι το κόστος ζωής και

διασκέδασης, το κόστος ταξιδιού και το κόστος διαμονής και φιλοξενίας. Τα οικονομικά στοιχεία επηρεάζουν το μεγαλύτερο μέρος των τουριστών/τριών, που κατά κανόνα ανήκουν στα μεσαία οικονομικά εισοδήματα.

4. Ψυχολογικά Κίνητρα: Εδώ ανήκουν οι εσωτερικές παρορμήσεις των τουριστών/τριών, που επισκέπτονται ένα προορισμό και εδρεύουν στην ψυχολογική ανάγκη, που αισθάνονται για αλλαγή ή και για κάτι νέο, ξεχωριστό και διαφορετικό. Σε συνδυασμό με τα οικονομικά, τα ψυχολογικά κίνητρα καθορίζουν τη λήψη των αποφάσεων των τουριστών/τριών σε σχέση με την επίσκεψη γνωστών ή νέων γι' αυτούς τουριστικών προορισμών.

Οι αλλαγές στα κίνητρα των τουριστών

Καταγράφεται, ιδιαίτερα μετά το 1980, μια σαφής αλλαγή στα κίνητρα των τουριστών/τριών. Από την αναζήτηση οργανωμένων και συχνά παθητικών - αναφορικά με τις δραστηριότητες - διακοπών, οι τουρίστες/τριες στρέφονται σε ταξίδια περισσότερο αυτόνομα και με αναζήτηση παράλληλων δραστηριοτήτων (άθληση, περιήγηση, εκπαίδευση, φυσική και υγιεινή ζωή) στη διάρκεια των διακοπών. Καθοριστικές προς αυτήν την αλλαγή από τον τουρίστα/τρια, ο οποίος ταξιδεύει με ένα κυρίως κυρίαρχο κίνητρο προς έναν τουρίστα/τρια «πολυκίνητρικό», ήταν δύο εξελίξεις: η ανάδειξη του περιβάλλοντος ως ιδιαίτερης σημασίας παράγοντα στις επιλογές της ζήτησης και η αύξηση του αριθμού των ταξιδιών - κυρίως μικρής διάρκειας - σε ετήσια βάση. Παρατηρούμε άρα μια δυναμική αύξηση της ζήτησης τόσο για αυτόνομα εξειδικευμένα ταξίδια όσο και για ταξίδια και δραστηριότητες αυτού του τύπου τα οποία συνδυάζονται με τον Οργανωμένο Μαζικό Τουρισμό Διακοπών.

Σύμφωνα με τον Τζέτζη, (2007) το αυξημένο ενδιαφέρον στην παρακίνηση για άσκηση είναι κάτι που βοηθά τους ανθρώπους να βελτιώσουν τα οφέλη, που προκύπτουν για την ποιότητα της ζωής τους από αυτή. Οι περισσότερες θεωρίες της παρακίνησης αντιμετωπίζουν τα κίνητρα ως ενιαίο φαινόμενο, το οποίο περικλείει από μικρά ως μεγαλύτερα ποσοστά παρακίνησης για δράση. Ωστόσο, μία περισσότερο λεπτομερής διερεύνηση των θεωριών της παρακίνησης υποδηλώνει πως δεν αποτελεί απλά ένα φαινόμενο. Τα άτομα δε διαφέρουν μόνο στο ποσοστό παρακίνησης, αλλά στον προσανατολισμό της και στο είδος της. Ο προσανατολισμός της παρακίνησης αφορά τις εσωτερικές στάσεις και τους σκοπούς, που ωθούν το άτομο σε μία πράξη, μπλέκοντας τα αίτια της πράξης αυτής (Ryan & Deci, 2000).

Αρκετοί ερευνητές ασχολήθηκαν με τα κίνητρα συμμετοχής σε υπαίθριες δραστηριότητες αναψυχής. Μια από τις θεμελιώδεις αρχές που ερμηνεύουν τα κίνητρα, είναι η θεωρία της αυτό-αποτελεσματικότητας του Bandura, (1997) που προτείνει ένα κοινωνικό-γνωστικό μοντέλο της παρακίνησης, προσανατολισμένο στο ρόλο της αποτελεσματικότητας και της ανθρώπινης ενέργειας. Όρισε την αυτό-αποτελεσματικότητα ως την εμπιστοσύνη των ατόμων στην ικανότητα τους για οργάνωση και εκτέλεση μιας σειράς πράξεων, ώστε να λυθεί ένα πρόβλημα ή να επιτευχθεί ένας στόχος. Παρά το γεγονός ότι τα κίνητρα αποτελούν μία μόνο από τις παραμέτρους, που ερμηνεύουν τη συμπεριφορά των ατόμων και κατ' επέκταση των τουριστών/τριών, θεωρούνται από τα πιο σημαντικά, καθώς αποτελούν τις κινητήριες, αλλά και τις ανασταλτικές δυνάμεις (impelling & compelling forces) πίσω από κάθε συμπεριφορά (Crompton & Mackay, 1989; Iso Ahola, 1982). Μία από τις θεωρίες, που μελετούν τα κίνητρα των τουριστών και είναι ευρέως αποδεκτή από πολλούς μελετητές, (Crompton & Mackay, 1989), είναι αυτή των παραγόντων έλξης και ώθησης (pull & push factors). Οι άνθρωποι ταξιδεύουν, γιατί ωθούνται και έλκονται από ορισμένες δυνάμεις. Οι δυνάμεις αυτές περιγράφουν πως τα άτομα ωθούνται από αυτές τις μεταβλητές κινήτρων, όταν λαμβάνουν μία απόφαση να ταξιδέψουν, αλλά και πως έλκονται από τον τόπο προορισμού.

Μία άλλη θεωρητική προσπάθεια κατανόησης των κινήτρων των ατόμων διαμορφώθηκε από το Lawler, (1973). Το μοντέλο του αναφέρει ότι κάθε ανθρώπινη δράση καθοδηγείται από την επιδίωξη συγκεκριμένων φυσιολογικών και ψυχοκοινωνικών αποτελεσμάτων και έτσι η συμπεριφορά είναι μία ορθολογική διαδικασία που οδηγεί σε λογικά λειτουργικά αποτελέσματα. Αυτό το θεωρητικό πλαίσιο χρησιμοποιήθηκε από ερευνητές της αναψυχής και του ελεύθερου χρόνου στην προσπάθειά τους να κατανοήσουν την αιτία δραστηριοποίησης των ατόμων σε συγκεκριμένες αναψυχικές δραστηριότητες και συμπεριφορές. Το μεγαλύτερο μέρος αυτής της έρευνας έχει πραγματοποιηθεί από το Driver και τους συνεργάτες του (Driver, 1976; Driver, 1983; Driver & Brown, 1986; Driver & Knopf, 1977; Driver & Tocher, 1970; Driver, Tinsley & Manfreda, 1991; Manfreda, Driver & Tarrant, 1996), οι οποίοι διαμόρφωσαν την κλίμακα Προτίμησης με βάση την Αναψυχική Εμπειρία (Recreation Experience Preference – REP). Στόχος της συγκεκριμένης κλίμακας είναι να συλλέγει τους λόγους για τους οποίους τα άτομα επισκέπτονται και δραστηριοποιούνται διάφορα φυσικά περιβάλλοντα για λόγους αναψυχής. Η σημασία της παρακίνησης ως παράμετρος συμμετοχής σε δραστηριότητες, που σχετίζονται με τη φύση, μελετήθηκε,

αξιολογήθηκε και επιβεβαιώθηκε τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα και στο εξωτερικό από διάφορους ερευνητές (Alexandris, Kouthouris & Meligdis, 2006; Kyle, Absher, Hammitt & Cavin, 2006; Kyle, Graefe, Manning & Bacon, 2004a). Σύμφωνα με τους Cavin, Cavin, Kyle and Absher, (2005) και τους Kyle, Absher, Hammitt and Cavin, (2006) η παρακίνηση είναι μία σημαντική παράμετρος στο ερώτημα γιατί κάποιος συμμετέχει σε μία δραστηριότητα, που έχει σχέση με τη φύση. Σύμφωνα με τους παραπάνω ερευνητές, η διάσταση της παρακίνησης προηγείται της ανάμειξης.

Οι Kyle, Mowen and Tarrant, (2004) εξέτασαν την παρακίνηση για επίσκεψη σε ένα χώρο και τη σύνδεσή της με την αξία του τόπου και κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι οι ανέσεις, που παρέχονται στους διάφορους τόπους, επηρεάζουν την επισκεψιμότητα τους. Μια άλλη διάσταση της παρακίνησης είναι αυτή που συγκρίνεται με τις προσωπικές αξίες των επισκεπτών ενός γεγονότος και πως αυτές επηρεάζουν την πραγματοποίηση ή όχι της επίσκεψης και τη σχέση μεταξύ των αξιών των επισκεπτών και των κινήτρων για παρακολούθηση του γεγονότος. Χρησιμοποιώντας μία κλίμακα πέντε βαθμίδων πρόβλεψης της παρακίνησης από προσωπικές αξίες οι Woosnam, McElroy and Van Winkle, (2009) βρήκαν ότι υπάρχει σχέση μεταξύ της παρακίνησης για παρακολούθηση ενός γεγονότος και των προσωπικών αξιών των συμμετεχόντων για το συγκεκριμένο γεγονός αφού η έρευνα αφορούσε μόνο αυτό.

Οι Celsi & Olson, (1988) ανέφεραν ότι όταν το άτομο έχει θετικές πληροφορίες στο μυαλό του εξαιτίας προηγούμενων εμπειριών σε δραστηριότητες υπαίθριας αναψυχής («έκανα rafting και τα κατάφερα»), τότε αυτές οι πληροφορίες βοηθούν το άτομο να βρίσκεται σε μία κατάσταση παρακίνησης που συχνά οδηγεί σε συγκεκριμένες συμπεριφορές (π.χ. τη συμμετοχή του σε δραστηριότητες αναψυχής).

Μεθοδολογία

Δείγμα

Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν τουρίστες-τριες και τυχαίοι επισκέπτες-τριες που βρέθηκαν στην περιοχή της έρευνας από την 1-1-2015 έως την 31-12-2015. Οι συμμετέχοντες στην έρευνα αναζητήθηκαν από την ερευνητική ομάδα σε διάφορους τόπους, όπως ξενοδοχεία (Thraki Palace Αλεξανδρούπολη, ΑΓΡΙΑΝΗ Ξάνθη), πλοία (φέρι-μπτω Κεραμωτή-Λιμένας Θάσου, γραμμή Αλεξανδρούπολη-Σαμοθράκη), παραλίες (στο νησί της Θάσου και της Σαμοθράκης, στην περιοχή της Ξάνθης και της Αλεξανδρούπολης), τόπους που διοργανώνονταν δραστηριότητες υπαίθριας αναψυχής

(σε διάφορα σημεία του ποταμού Νέστου, στο δέλτα του ποταμού Έβρου, στο φαράγγι του ποταμού Αγγίτη), στην λίμνη Βιστωνίδα, στον καταρράκτη του Λειβαδίτη στην Ξάνθη, στα στενά του ποταμού Νέστου, στο χιονοδρομικό κέντρο του Φαλακρού Δράμας, καθώς και τυχαίοι επισκέπτες-τριες που βρέθηκαν σε διάφορα μέρη της περιοχής της έρευνας είτε αστικά (τα κέντρα των πόλεων της Δράμας, Καβάλας, Ξάνθης, Κομοτηνής και Αλεξανδρούπολης) είτε στην φύση (στο περιαστικό δάσος της Ξάνθης, στα μοναστήρια της Ξάνθης, στην περιοχή της Νυμφαίας στην Κομοτηνή, στο πάρκο της Αγίας Βαρβάρας στην Δράμα, στο κάστρο της Καβάλας, στο δάσος της Δαδιάς).

Στην περιοχή της έρευνας μοιράστηκαν 4000 ερωτηματολόγια. Από αυτά επιστράφηκαν 3637 από τα οποία κρίθηκαν κατάλληλα για μελέτη τα 3070. Ο αριθμός των αντρών στην έρευνα ήταν 1596, ενώ των γυναικών ήταν 1302. Υπήρξαν 172 άτομα που δεν απάντησαν στην συγκεκριμένη ερώτηση.

Οι συμμετέχοντες-ουσες στην έρευνα ήταν από 7 διαφορετικές χώρες. 1666 ήταν από Ελλάδα (873 άντρες και 793 γυναίκες), 251 ήταν από Μεγάλη Βρετανία (138 άντρες και 113 γυναίκες), 233 ήταν από Γερμανία (152 άντρες και 81 γυναίκες), 156 ήταν από Πολωνία (67 άντρες και 89 γυναίκες), 461 ήταν από Βουλγαρία (292 άντρες και 169 γυναίκες), 67 ήταν από Κύπρο (36 άντρες και 31 γυναίκες) και 64 ήταν από Ρουμανία (37 άντρες και 27 γυναίκες). Οι Έλληνες συμμετέχοντες-ουσες κατάγονταν ή διέμεναν στους 47 από τους 51 νομούς της χώρας. Οι νομοί, από τους οποίους δεν υπήρξαν συμμετέχοντες-ουσες, ήταν ο νομός Αργολίδας, Γρεβενών, Λακωνίας και Φωκίδας.

Τρεις ήταν οι ηλικιακές ομάδες στις οποίες χωρίστηκε το δείγμα της έρευνας. Η πρώτη ήταν από 17-39 ετών (αρχική ενηλικίωση), η δεύτερη από 40-59 ετών (μέση ενηλικίωση) και η τρίτη 60 ετών και πάνω (τελική ενηλικίωση), (Gibson, 1994).

Οι συμμετέχοντες-ουσες συμμετείχαν εθελοντικά στην έρευνα κατόπιν πρότασης της ερευνητικής ομάδας. Ενημερώθηκαν για το περιεχόμενο του ερωτηματολογίου και τον σκοπό της έρευνας και συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο μετά.

Μέσα συλλογής των δεδομένων

Το ερωτηματολόγιο, που χρησιμοποιήθηκε στην έρευνα ήταν το ερωτηματολόγιο μίας παρόμοιας έρευνας, που πραγματοποιήθηκε το 2006 στις Η.Π.Α., στα πλαίσια μίας άλλης διδακτορικής έρευνας του κ. Fang Meng (2006), η οποία κατετέθη στο Πολυτεχνικό Ινστιτούτο και κρατικό Πανεπιστήμιο του Blacksburg της πολιτείας της Βιρτζίνια. Οι ερευνητές κατέληξαν στην χρήση του συγκεκριμένου ερωτηματολογίου έπειτα από εκτενή έρευνα στην διεθνή και ελληνική βιβλιογραφία και αφού

πραγματοποίησαν πιλοτική έρευνα στην περιοχή α) με άλλο ερωτηματολόγιο που κατασκεύασαν οι ίδιοι και β) με το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο.

Το ερωτηματολόγιο ήταν στην ελληνική γλώσσα και μεταφράστηκε στην αγγλική, γερμανική, πολωνική και βουλγάρικη γλώσσα προκειμένου να προσεγγιστούν οι ξένοι τουρίστες που έρχονται στην περιοχή από χώρες εκτός της Ελλάδας. Ακολουθήθηκε η μέθοδος της διπλής μετάφρασης (από την ελληνική γλώσσα στην αγγλική, στην γερμανική, στην πολωνική και στην βουλγαρική γλώσσα και αντίστροφα) για μία μία τις ξένες γλώσσες και αφού πρώτα το ερωτηματολόγιο μεταφράστηκε από τα Αγγλικά (πρωτότυπο) στα Ελληνικά και προσαρμόστηκε για τις ανάγκες της συγκεκριμένης έρευνας. Οι Ρουμάνοι συμμετέχοντες-ουσες στην έρευνα συμπλήρωσαν ερωτηματολόγια, που ήταν μεταφρασμένα στα αγγλικά.

Το ερωτηματολόγιο της έρευνας είχε έκταση τέσσερις σελίδες. Η πρώτη σελίδα περιείχε την φάση σχεδιασμού του ταξιδιού με έξι ερωτήσεις, την φάση μετακίνησης από και προς τον προορισμό με έξι ερωτήσεις και την φάση κατά την οποία ο/η τουρίστας-τρια βρίσκεται στον τόπο προορισμού με δεκατρείς ερωτήσεις. Η δεύτερη σελίδα περιείχε την φάση κατά την οποία ο/η τουρίστας-τρια έχει επιστρέψει από το ταξίδι με επτά ερωτήσεις. Παρατίθεται η σχετική βιβλιογραφία, που χρησιμοποιήθηκε, προκειμένου να συνταχθεί αυτή η ομάδα των ερωτήσεων του ερωτηματολογίου (Arnould & Price, 1993; Clawson & Knetsch, 1966; Craig-Smith & French, 1994; Hull & Michael, 1995; Hull, Stewart, & Yi, 1992; Killion, 1992; Laws, 1995; Neal, 2000; Neal, Sirgy, & Uysal, 2004). Επίσης, περιείχε την εκλαμβανόμενη ανταγωνιστικότητα των διάφορων τόπων προορισμού με είκοσι δύο ερωτήσεις (Buhalis, 2000; Crouch & Ritchie, 1999; Dwyer & Kim, 2003; Dwyer et al., 2004; Enright & Newton, 2004; 2005; Hudson, Ritchie, & Timur, 2004; Mihalic, 2000; Pearce, 1997a; Ritchie & Crouch, 2000b, 2003; Ritchie, Crouch, & Hudson, 2001). Η τρίτη σελίδα περιείχε την ανάμειξη του τουρίστα-τριας στην διαδικασία του τουρισμού με δέκα τέσσερις ερωτήσεις, που βασίστηκε σε δύο κλίμακες για την εμπλοκή, των Laurent and Kapferer's (1985) *Consumer Involvement Profile* (CIP) και του Zaichkowsky's (1985) *Personal Involvement Inventory* (PII). Και οι δύο κλίμακες έχουν εξαντλητικά δοκιμαστεί και η πρώτη βιβλιογραφικά υποστηρίχθηκε από τους παρακάτω (Dimanche, F., Havitz, M., & Howard, D. 1991; Gursoy & Gavcar, 2003; Havitz, Dimanche & Howard, 1993; Jamrozy, U., Backman, S.J. & Backman, K.F. 1996; Kapferer & Laurent, 1993; Laurent & Kapferer, 1985; Madrigal et al., 1992; McQuarrie & Munson, 1987; Mittall, 1989; 1995; Rogers & Schneider, 1993; Selin & Howard, 1988), ενώ η δεύτερη υποστηρίχθηκε βιβλιογραφικά από τους παρακάτω (McQuarrie &

Munson, 1987; Mittal, 1989; Zaichkowsky, 1987). Επίσης, περιείχε τα κίνητρα των τουριστών-τριών για διακοπές με δεκατρείς ερωτήσεις και την γενική ταξιδιωτική συμπεριφορά του τουρίστα-τριας με πέντε ερωτήσεις. Η τελευταία σελίδα περιείχε στοιχεία για τον τύπο του τόπου, που επιλέγουν για διακοπές οι τουρίστες-τριες με επτά ερωτήσεις, όπως ποια περιοχή από τις δεκατρείς περιφέρειες της χώρας επιλέγουν περισσότερο να επισκέπτονται οι τουρίστες-τριες και αν συμμετέχουν και σε ποιες με αξιολογική σειρά δραστηριότητες υπαίθριας αναψυχής. Επίσης, συγκεντρώθηκαν στοιχεία για την χώρα καταγωγής των τουριστών-τριών, την πόλη διαμονής-καταγωγής τους, το φύλο, την ηλικία των συμμετεχόντων-ουσών, την οικογενειακή κατάσταση τους, τον αριθμό των ατόμων που περιλαμβάνονται στην οικογένεια τους, τον αριθμό των παιδιών, που υπάρχουν στην οικογένεια, και την ηλικία τους. Τέλος, η σελίδα περιείχε στοιχεία για το επίπεδο σπουδών, το επάγγελμα και το εισόδημα του κάθε συμμετέχοντα-ουσας.

Όλες οι απαντήσεις στο ερωτηματολόγιο δόθηκαν σε πενταβάθμια κλίμακα του Likert με 1 «καθόλου σημαντικό» και 5 «πολύ σημαντικό». Στην περίπτωση της εμπλοκής του τουρίστα στις διακοπές που πραγματοποιεί, η πενταβάθμια κλίμακα του Likert είχε ως 1 «διαφωνώ απολύτως» και 5 «συμφωνώ απολύτως».

Διαδικασία της έρευνας

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε στην 13^η Περιφέρεια της χώρας, την Ανατολική Μακεδονία και Θράκη, που συμπεριλαμβάνει πέντε νομούς με συνολική έκταση 14.157 χλμ². Ο συνολικός πληθυσμός της περιοχής είναι 608.182 κάτοικοι (απογραφή 2011) (Wikipedia). Οι νομοί, που αποτελούν την περιφέρεια, είναι ο νομός Δράμας, ο νομός Καβάλας, ο νομός Ξάνθης, ο νομός Ροδόπης και ο νομός Έβρου. Πρωτεύουσα της περιφέρειας είναι η πόλη της Κομοτηνής, πρωτεύουσα του νομού Ροδόπης. Στην περιοχή υπάρχουν δύο νησιά, το νησί της Θάσου, που διοικητικά ανήκει στο νομό της Καβάλας, και το νησί της Σαμοθράκης, που διοικητικά ανήκει στο νομό του Έβρου. Στο νότο η περιφέρεια βρέχεται από τη θάλασσα στους τέσσερις από τους πέντε νομούς, το Θρακικό πέλαγος. Τα βόρεια σύνορα της περιφέρειας καλύπτονται από την οροσειρά της Ροδόπης με ψηλότερο βουνό το όρος Φαλακρό (2.232 μέτρα) στο νομό Δράμας. Ανατολικά σημείο της περιφέρειας είναι τα σύνορα της χώρας με την Τουρκία χρησιμοποιώντας στο μεγαλύτερο μέρος τον ποταμό Έβρο, το δεύτερο μεγαλύτερο ποτάμι των Βαλκανίων (Wikipedia). Δυτικό σύνορο της περιφέρειας ο νομός Σερρών.

Η περιοχή φημίζεται για το απίστευτης ομορφιάς φυσικό κάλος με περιοχές που προστατεύονται από την διεθνή σύμβαση ΡΑΜΣΑΡ και την Ευρωπαϊκή συνθήκη NATURA 2000. Έτσι στην περιοχή βρίσκονται τέσσερις από τις έντεκα περιοχές της χώρας που προστατεύονται από την σύμβαση ΡΑΜΣΑΡ: το δέλτα του ποταμού Έβρου, οι λίμνες Ισμαρίδες, η λίμνη Βιστωνίδα και το δέλτα του ποταμού Νέστου. Από τις είκοσι τέσσερις περιοχές που προστατεύονται από την Ευρωπαϊκή συνθήκη NATURA στην περιφέρεια υπάρχουν τέσσερις και είναι οι παρακάτω: Εθνικό Πάρκο Δάσους Δαδιάς-Λευκίμμης-Σουφλίου, Εθνικό Πάρκο Δέλτα Έβρου, Εθνικό Πάρκο Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (Νέστου, Βιστωνίδας, Ισμαρίδας) και Εθνικό Πάρκο Οροσειράς Ροδόπης. Η περιοχή έχει συνολικά έξι ποτάμια: τον παραπόταμο του ποταμού Στρυμόνα, τον ποταμό Αγγίτη, τον ποταμό Νέστο, τον ποταμό Λίσσο, τον ποταμό Άρδα, τον ποταμό Ερυθροπόταμο και τον ποταμό Έβρο. Η περιοχή έχει, επίσης, σημαντικές λίμνες, όπως: την λίμνη Βιστωνίδα και την λίμνη Μητρικού, που ανήκει στην ομάδα των λιμνών Ισμαρίδων. Η περιοχή έχει, επίσης, σημαντικά ορεινά τμήματα κομμάτια της οροσειράς της Ροδόπης με ψηλότερο βουνό το όρος Φαλακρό, στο οποίο υπάρχει και το βορειότερο χιονοδρομικό κέντρο της χώρας. Το νησί της Θάσου με περίμετρο περίπου 100 χλμ. και ψηλότερο βουνό το Υψάριο με ύψος 1203μ.. Το νησί της Σαμοθράκης με περίμετρο περίπου 59 χλμ. και ψηλότερο βουνό το Φεγγάρι με ύψος 1611μ. Η περιφέρεια έχει 638 καταλύματα διαφόρων κατηγοριών (από ξενοδοχεία 5 αστέρων έως οικοτουριστικούς ξενώνες).

Οι δραστηριότητες υπαίθριας αναψυχής της έρευνας

Οι δραστηριότητες, που οι συμμετέχοντες-ουσες στην έρευνα πραγματοποίησαν, χωρίστηκαν σε δύο κατηγορίες: τις *ήπιες* δραστηριότητες υπαίθριας αναψυχής και τις πιο *έντονες* δραστηριότητες υπαίθριας αναψυχής. Οι *ήπιες* δραστηριότητες ήταν οι παρακάτω: κανό-καγιάκ σε θάλασσα, ποτάμι και λίμνη, τοξοβολία, αθλητική σκοποβολή προσανατολισμός (orienteering) και ορεινή πεζοπορία. Οι *έντονες* δραστηριότητες ήταν οι εξής: κατάβαση ποταμών με φουσκωτές βάρκες (rafting), καταδύσεις, ποδηλασία (M.T.B.), ορειβασία, αναρρίχηση-καταρρίχηση, παιχνίδια με σχοινιά (flying-fox), θαλάσσια σπορ, αλεξίπτωτο πλαγιάς (parapente) και μηχανοκίνητα σπορ.

Πίνακας 1. Αποτύπωση ανά νομό της δυνατότητας ανάπτυξης υπαίθριων δραστηριοτήτων αναψυχής στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης.

ΝΟΜΟΣ	ΚΑΝΟΕ-ΚΑΓΙΑΚ	ΡΑΦΤΙΝΓΚ	ΤΟΞΟΒΟΛΙΑ	ΚΑΤΑΔΥΣΕΙΣ	ΣΚΟΠΟΒΟΛΗ ΑΘΛΗΤΙΚΗ	ΟΡΕΙΝΗ ΠΟΔΗΛΑΣΙΑ (Μ.Τ.Β.) ¹	ΟΡΕΙΒΑΣΙΑ	ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ	ΑΝΑΡΡΙΧΗΣΗ ΚΑΤΑΡΡΙΧΗΣΗ	ΜΕ ΣΧΟΙΝΙΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ	ΟΡΕΙΝΗ ΠΕΖΟΠΟΡΙΑ	ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΣΠΟΡ	ΠΛΑΓΙΑΣ ΑΔΕΙΠΤΩΤΟ	ΣΠΟΡ ΜΗΧΑΝΟΚΙΝΗΤΑ
Δράμας	v	v	v		v	v	v	v	v	v	v		v	v
Έβρου	v		v	v	v	v	v	v	v	v	v	v		v
Καβάλας	v		v	v	v	v	v	v	v	v	v	v		v
Ξάνθης	v		v		v	v	v	v	v	v	v	v	v	v
Ροδόπης	v		v		v	v	v	v	v	v	v	v		v

Αποτελέσματα

Τα αποτελέσματα της πολυμεταβλητής ανάλυσης (MANOVA) στη φάση των *κινήτρων για διακοπές* έδειξαν ότι δεν υπήρξε αλληλεπίδραση των παραγόντων «φύλο» και «οικογενειακή κατάσταση» με Pillai's Trace test $F_{(6,2781)}=1.018$ και $sig=0.434>0.05$. Δεν υπήρξε, επίσης, στατιστικά σημαντική επίδραση στον παράγοντα «φύλο» με $F_{(1,2781)}=1.142$ και $sig=0.331>0.05$. Υπήρξε, όμως, στατιστικά σημαντική επίδραση στον παράγοντα «οικογενειακή κατάσταση» με $F_{(6,2781)}=1.744$ και $sig=0.026<0.05$. Για τον εντοπισμό των στατιστικά σημαντικών διαφορών εφαρμόστηκε το τεστ πολλαπλών συγκρίσεων SIDAK και στους τρεις παράγοντες και διαπιστώθηκε ότι δεν υπήρξαν στατιστικά σημαντικές διαφορές για τον πρώτο και τον δεύτερο παράγοντα μεταξύ των διαφορετικών βαθμίδων της «οικογενειακής κατάστασης». Στον τρίτο παράγοντα υπήρξε στατιστικά σημαντική διαφορά στην βαθμίδα «Ελεύθερος/η» (Μ.Ο.=4.364) με την βαθμίδα «Συγκατοίκηση» (Μ.Ο.=4.251).

Τα αποτελέσματα της πολυμεταβλητής ανάλυσης (MANOVA) στη φάση των *κινήτρων για διακοπές* έδειξαν ότι υπήρξε αλληλεπίδραση των παραγόντων «ηλικία» και «επίπεδο σπουδών» με Pillai's Trace test $F_{(12,2835)}=3.126$ και $sig=0.00<0.05$. Για τον εντοπισμό των στατιστικά σημαντικών διαφορών εφαρμόστηκε το τεστ πολλαπλών συγκρίσεων SIDAK και στους τρεις παράγοντες και διαπιστώθηκε για τον πρώτο παράγοντα στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ των βαθμίδων του «επιπέδου σπουδών» και της «ηλικίας» στο «Δημοτικό» με την βαθμίδα «17-39 ετών» (Μ.Ο.=4.578) και «40-59 ετών» (Μ.Ο.=3.400), στο «Κολέγιο» με την βαθμίδα «17-39

ετών» (M.O.=4.281) και «60 ετών και άνω» (M.O.=3.771), στο «Διδακτορικό» με την βαθμίδα «17-39 ετών» (M.O.=4.086) και «60 ετών και άνω» (M.O.=2.400) και «40-59 ετών» (M.O.=4.217) και «60 ετών και άνω» (M.O.=2.400). Στον δεύτερο παράγοντα στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ των βαθμίδων του «επιπέδου σπουδών» και της «ηλικίας» στο «Διδακτορικό» με την βαθμίδα «17-39 ετών» (M.O.=4.214) και «60 ετών και άνω» (M.O.=3.200) και «40-59 ετών» (M.O.=4.517) και «60 ετών και άνω» (M.O.=3.200). Στον τρίτο παράγοντα στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ των βαθμίδων του «επιπέδου σπουδών» και της «ηλικίας» στο «Κολέγιο» με την βαθμίδα «17-39 ετών» (M.O.=4.294) και «60 ετών και άνω» (M.O.=3.714) και «40-59 ετών» (M.O.=4.350) και «60 ετών και άνω» (M.O.=3.714), στην βαθμίδα «Α.Ε.Ι./Τ.Ε.Ι.» «17-39 ετών» (M.O.=4.390) και «40-59 ετών» (M.O.=4.294) «17-39 ετών» (M.O.=4.390) και «60 ετών και άνω» (M.O.=4.000) και στην βαθμίδα «Μεταπτυχιακό» «17-39 ετών» (M.O.=4.405) και «40-59 ετών» (M.O.=4.188).

Τα αποτελέσματα της πολυμεταβλητής ανάλυσης (MANOVA) στη φάση των *κινήτρων για διακοπές* έδειξαν ότι υπήρξε αλληλεπίδραση των παραγόντων «επάγγελμα» και «ετήσιο εισόδημα» με Pillai's Trace test $F_{(29,2751)}=1.985$ και $sig=0.00<0.05$. Για τον εντοπισμό των στατιστικά σημαντικών διαφορών εφαρμόστηκε το τεστ πολλαπλών συγκρίσεων SIDAK και στους τρεις παράγοντες και διαπιστώθηκε για τον πρώτο παράγοντα στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ των κατηγοριών «60.001€-80.000€» και την βαθμίδα «Ελεύθερος Επαγγελματίας» (M.O.=4.446) με την βαθμίδα «Συνταξιούχος» (M.O.=3.275), την βαθμίδα «Ιδιωτικός Υπάλληλος» (M.O.=4.333) με την βαθμίδα «Συνταξιούχος» (M.O.=3.275) και την βαθμίδα «Συνταξιούχος» (M.O.=3.275) με τις βαθμίδες «Φοιτητής/τρια» (M.O.=4.450) και «Δημόσιος Υπάλληλος» (M.O.=4.262). Στον δεύτερο παράγοντα στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ των κατηγοριών «60.001€-80.000€» και την βαθμίδα «Ελεύθερος Επαγγελματίας» (M.O.=4.515) με την βαθμίδα «Συνταξιούχος» (M.O.=3.725), την βαθμίδα «Ιδιωτικός Υπάλληλος» (M.O.=4.567) με την βαθμίδα «Συνταξιούχος» (M.O.=3.725) και την βαθμίδα «Συνταξιούχος» (M.O.=3.725) με την βαθμίδα «Δημόσιος Υπάλληλος» (M.O.=4.428). Στην κατηγορία «80.001€-100.000€» υπήρξε στατιστικά σημαντική διαφορά με την βαθμίδα «Ιδιωτικός Υπάλληλος» (M.O.=4.520) και την βαθμίδα «Φοιτητής/τρια» (M.O.=3.600). Στην κατηγορία «140.001€ και πάνω» με την βαθμίδα «Ελεύθερος Επαγγελματίας» (M.O.=4.080) και την βαθμίδα «Οικιακά» (M.O.=5.000), με την βαθμίδα «Ιδιωτικός Υπάλληλος» (M.O.=4.091), με την βαθμίδα «Οικιακά» (M.O.=5.000) και την βαθμίδα «Οικιακά» (M.O.=5.000) με την βαθμίδα «Φοιτητής/τρια» (M.O.=3.694). Στον

τρίτο παράγοντα υπήρξε στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ των βαθμίδων «κάτω από 20.000€» και την βαθμίδα «Ιδιωτικός Υπάλληλος» (M.O.=4.366) με την βαθμίδα «Άνεργος/η» (M.O.=4.163) και την βαθμίδα «Άνεργος/η» (M.O.=4.163) με τις βαθμίδες «Φοιτητής/τρια» (M.O.=4.348) και την βαθμίδα «Δημόσιος Υπάλληλος» (M.O.=4.427). Στην βαθμίδα «20.001€-40.000€» και την βαθμίδα «Ιδιωτικός Υπάλληλος» (M.O.=4.265) με την βαθμίδα «Φοιτητής/τρια» (M.O.=4.429). Στην βαθμίδα «40.001€-60.000€» και την βαθμίδα «Ελεύθερος Επαγγελματίας» (M.O.=4.279) με την βαθμίδα «Φοιτητής/τρια» (M.O.=4.609), την βαθμίδα «Ιδιωτικός Υπάλληλος» (M.O.=4.289) με την βαθμίδα «Φοιτητής/τρια» (M.O.=4.609) και την βαθμίδα «Φοιτητής/τρια» (M.O.=4.609) με την βαθμίδα «Δημόσιος Υπάλληλος» (M.O.=4.298). Στην βαθμίδα «100.001€-120.000€» και την βαθμίδα «Ιδιωτικός Υπάλληλος» (M.O.=5.000) με την βαθμίδα «Φοιτητής/τρια» (M.O.=4.750). Στην βαθμίδα «140.001€ και πάνω» και την βαθμίδα «Οικιακά» (M.O.=5.000) με την βαθμίδα «Φοιτητής/τρια» (M.O.=3.912).

Συζήτηση

Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι για τους παράγοντες «φύλο» και «οικογενειακή κατάσταση» δεν υπήρξε αλληλεπίδραση. Τα δύο φύλα δεν διαφέρουν αρκετά στο λόγο επιλογής της μίας ή της άλλης δραστηριότητας. Αυτό φάνηκε και στην περίπτωση των διακοπών, αφού παρόμοια κίνητρα παρακινούν τους άντρες και τις γυναίκες στις επιλογές τους, που είναι τελείως πρακτικές, όπως για παράδειγμα πόσα χιλιόμετρα απέχει ο τόπος των διακοπών, τι μπορεί να κάνει κάποιος/α εκεί που θα πάει, πόσο όμορφα θα περάσει, τι επιλογές έχει για το ένα ή το άλλο. Η περιοχή της έρευνας με τις πάρα πολλές επιλογές, που παρείχε από πλευράς διαφορετικής δυνατότητας διαμονής (ξενοδοχεία 5* έως οικοτουριστικοί ξενώνες), καθώς και το μεγάλο πλήθος των δραστηριοτήτων υπαίθριας αναψυχής (στην συγκεκριμένη περιοχή παρέχονταν δεκατέσσερις από τις πιο γνωστές που υπάρχουν), βοήθησε στην απουσία διαφορών μεταξύ των αντρών και των γυναικών, που παρ' όλες τις διαφορές τους είχαν την ευκαιρία να βρουν απαντήσεις στα περισσότερα ερωτήματα τους και άρα να μην εμφανίσουν διαφορές μεταξύ τους. Όσον αφορά την «οικογενειακή κατάσταση» των συμμετεχόντων-ουσών, αυτή φάνηκε να επηρεάζεται από τα διαφορετικά κίνητρα, που έχει η κάθε διαφορετική οικογενειακή κατάσταση, που εξετάστηκε. Με τα κίνητρα αυτών που είχαν και κάποιο άλλο μέλος μαζί τους να είναι πιο χαμηλού επιπέδου από πλευράς έντασης σε σχέση με αυτούς, που ήταν μόνοι τους και είχαν κίνητρα αναζήτησης και πιο extreme επιλογών και στον τόπο και στις δραστηριότητες, που αναζητούν. Εκτός από

την παραπάνω διαφορά από τα αποτελέσματα της έρευνας φάνηκε ότι οι «παντρεμένοι», «συζώ» είχαν περισσότερες διακοπές στην διάρκεια του έτους από ότι οι «ελεύθεροι», «χήροι», «διαζευγμένοι», «σε διάσταση».

Για τους παράγοντες «ηλικία» και «επίπεδο εκπαίδευσης» φάνηκε να υπάρχει αλληλεπίδραση. Όλες οι ομάδες ανεξάρτητα από την ηλικιακή κατηγορία, που άνηκαν, φάνηκε να έχουν διαφορετικά κίνητρα για επιλογή τόπου και δραστηριότητας στις διακοπές τους. Έτσι, και οι άνθρωποι της ηλικιακής κατηγορίας 17-39 επέλεξαν διαφορετικής κατηγορίας διακοπών από τις επτά που διατίθενται ως επιλογή αλλά το ίδιο και η ηλικιακή ομάδα 60 και πάνω ετών, όπου τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι είχαν και αυτοί μια πιο χαλαρή στάση στην επιλογή τους. Ανεξάρτητη από την ηλικιακή ομάδα ήταν και η επιλογή της δραστηριότητας έχοντας και ανθρώπους 60 ετών και πάνω να επιλέγουν για παράδειγμα την δραστηριότητα «αλεξίπτωτο πλαγιάς» ή «θαλάσσια σπορ». Όσον αφορά το διαφορετικό «επίπεδο εκπαίδευσης» φάνηκε ότι για τα κίνητρα υπήρξε διαφορετική αξία αφού οι άνθρωποι με οποιαδήποτε «επίπεδο εκπαίδευσης» επέλεξαν να κάνουν τις διακοπές τους και να πραγματοποιήσουν μέσα σε αυτές κάποια δραστηριότητα. Οι άνθρωποι με υψηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης είχαν περισσότερο πολύπλοκα κίνητρα για την επιλογή του τόπου διακοπών και της δραστηριότητας υπαίθριας αναψυχής (επέλεξαν με περισσότερες και αναλυτικότερες λεπτομέρειες το καθετί που θα είχε σχέση με τις διακοπές) σε σχέση με αυτούς, που είχαν χαμηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης (οι οποίοι έκαναν πιο εύκολες και πιο απλές επιλογές).

Τέλος, στους παράγοντες «επάγγελμα» και «ετήσιο εισόδημα» φάνηκε να υπάρχει αλληλεπίδραση. Το διαφορετικό «επάγγελμα» των τουριστών-τριών και τα κίνητρα, που παρακινούν κάποιον να πραγματοποιήσει διακοπές ή δραστηριότητες, φάνηκε από τα αποτελέσματα ότι έχουν σχέση. Έτσι, όλων των κατηγοριών των επαγγελματιών άνθρωποι ήθελαν να συμμετέχουν στις διακοπές και μάλιστα να πραγματοποιήσουν και κάποια δραστηριότητα υπαίθριας αναψυχής. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι οι επαγγελματίες του ιδιωτικού τομέα έκαναν πιο τολμηρές επιλογές και στον τόπο διαμονής για τις διακοπές τους (οικοτουριστικούς ξενώνες σε ιδιαίτερα σημεία της περιοχής της έρευνας), σε σχέση με τους ανθρώπους του δημόσιου τομέα, καθώς και στις δραστηριότητες υπαίθριας αναψυχής, όπου οι άνθρωποι του ιδιωτικού τομέα έκαναν μεγαλύτερο αριθμό δραστηριοτήτων σε σχέση με αυτούς του δημόσιου τομέα, που είχαν μικρότερο αριθμό δραστηριοτήτων. Τώρα όσον αφορά τον παράγοντα «ετήσιο εισόδημα» φάνηκε να επηρεάζει το είδος των διακοπών, των δραστηριοτήτων και των

κινήτρων, που παρακινούν στα παραπάνω. Για τα κίνητρα, που οδηγούν στην επιλογή του τόπου διακοπών, ο παραπάνω παράγοντας ήταν καθοριστικής σημασίας με επιλογές 5* ξενοδοχεία ή οικοτουριστικούς ξενώνες, ενώ στις δραστηριότητες επηρεάζονταν τα κίνητρα όσον αφορά στον αριθμό πραγματοποίησης δραστηριοτήτων και όχι στο είδος της δραστηριότητας.

Συμπεράσματα

Συνοψίζοντας η ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας οδηγεί τους ερευνητές στα συμπεράσματα, που ακολουθούν:

- ✚ Τα δύο φύλα, κατά γενική εκτίμηση, δεν διαφέρουν όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο προσεγγίζουν τις διακοπές (στην συγκεκριμένη έρευνα υπήρξαν μόνο μία περίπτωση στις επτά, που παρατηρήθηκαν διαφορές). Οι διακοπές δεν είναι χώρος που εντείνουν διαφορές, αλλά είναι συνήθως χρόνος, κατά την διάρκεια του οποίου οι άνθρωποι ανεξαρτήτου φύλου θέλουν να χαλαρώνουν και να απολαμβάνουν. Τούτο συμβαίνει και με τις δραστηριότητες υπαίθριας αναψυχής, που δεν είναι ανταγωνιστικές, αλλά χρησιμοποιούνται από τους χρήστες, είτε άντρες είτε γυναίκες, για διασκέδαση και όχι για βελτίωση επιδόσεων ή εμφάνισης (Dorobantu, 2001; Gürbüz, et al., 2007; MacCracken, Stadulis, & Neal-Barnett, 2001; Πατσιαούρας και συν. 2004).
- ✚ Η οικογενειακή κατάσταση των συμμετεχόντων-ουσών, κατά την γνώμη των ερευνητών, είναι ο ισχυρότερος παράγοντας από τους έξι, που εξετάστηκαν, με πολλές διαφοροποιήσεις ανάμεσα στις διαφορετικές βαθμίδες του παράγοντα, όσον αφορά τον τουρισμό (στην συγκεκριμένη έρευνα παρατηρήθηκε διαφοροποίηση και στις επτά περιπτώσεις). Να σημειωθεί, επίσης, ότι ο συγκεκριμένος παράγοντας δεν έχει και την προφανή αιτιολόγηση, που έχει ο παράγοντας ετήσιο εισόδημα, που είναι και προφανή, γιατί ήταν παντού στατιστικά σημαντικός. Οι άνθρωποι χωρίς οικογενειακές υποχρεώσεις είναι συνήθως καλοκαιρινοί τουρίστες, που χρησιμοποιούν τον χρόνο τους για διακοπές, ενώ οι άνθρωποι με οικογενειακές υποχρεώσεις είναι περισσότερο οι τουρίστες, που βρίσκονται στην περιοχή και για τις χειμερινές διακοπές συνδυάζοντας και επαγγελματικούς λόγους εκτός από διακοπές (Ψωινός, Δ.Π., 1994).
- ✚ Η ηλικία ως παράγοντας φάνηκε να παρουσιάζει σημαντικές διαφορές στις επιλογές τουρισμού στους ανθρώπους (στην συγκεκριμένη έρευνα υπήρξαν

διαφορές στις πέντε από τις επτά περιπτώσεις). Η διαφορετική ηλικιακή ομάδα των τουριστών-τριών εμφάνισε σημαντικές διαφορές και ως προς τις επιλογές του τόπου των διακοπών στην περιοχή, αλλά και στις επιλογές των δραστηριοτήτων. Οι μεγαλύτεροι σε ηλικία τουρίστες ήταν τουρίστες, που βρέθηκαν με σταθερή διασπορά στην διάρκεια του έτους έναντι των νεότερων σε ηλικία ανθρώπων, που βρέθηκαν στην περιοχή περισσότερο την καλοκαιρινή περίοδο (Ψωινός, Δ.Π., 1994).

- ✚ Το επίπεδο εκπαίδευσης των ανθρώπων φάνηκε να είναι πολύ σημαντικό όσον αφορά τις επιλογές που πραγματοποιούν στις διακοπές (στην συγκεκριμένη έρευνα υπήρξαν διαφορές στις έξι από τις επτά περιπτώσεις). Το επίπεδο εκπαίδευσης των τουριστών-τριών μπορεί να επηρεάσει και το είδος του τουρισμού που θα πραγματοποιήσουν, περιλαμβάνοντας μέσα και τουρισμό με αφορμή ή κίνητρο, αφενός την εκπαίδευση (σεμινάρια, συνέδρια) και αφετέρου την επιστήμη (επιστημονικές ανταλλαγές, έρευνες, επισκέψεις κ.λπ.) συγκεκριμένων ομάδων τουριστών (νέων επιστημόνων, εκπαιδευτικών), Τσάρτας & Σαραντάκου (2015).
- ✚ Η επαγγελματική κατάσταση των ανθρώπων επίσης φάνηκε να επηρεάζει τις αποφάσεις τους για τον τρόπο διεξαγωγής των διακοπών τους (στην συγκεκριμένη έρευνα υπήρξαν διαφορές στις έξι από τις επτά περιπτώσεις). Οι άνθρωποι ταξιδεύουν και εξαιτίας της επαγγελματικής τους κατάστασης συνδυάζοντας τις διακοπές τους πολλές φορές με επαγγελματικές υποχρεώσεις (εκθέσεις, επαγγελματικά ραντεβού, επαγγελματικές συμφωνίες), Ζαγκότση, (2009).
- ✚ Τέλος, το ετήσιο εισόδημα, όπως εύκολα είναι κατανοητό, καθόριζε για τον τύπο, τον τρόπο και το είδος των διακοπών που θα πραγματοποιήσουν οι άνθρωποι (στην συγκεκριμένη έρευνα παρατηρήθηκε διαφοροποίηση και στις επτά περιπτώσεις). Το εισόδημα αποτελεί ένα δείκτη που φανερώνει τη δυνατότητα των ατόμων να ταξιδεύουν, την ευρύτητα των επιλογών τους, τα χαρακτηριστικά του ταξιδιού, άλλα και τον αριθμό των ταξιδιών, που πραγματοποιούν, Ζαγκότση, (2009).

Όλα τα παραπάνω συμπεράσματα είναι σημαντικά να αναλυθούν έχοντας υπόψη μας τα παρακάτω γεγονότα: η περιοχή της έρευνας είναι σχετικά σύγχρονη, όσον αφορά το γεγονός ότι θεωρείται πια ένας τουριστικός προορισμός (μικρή εξαίρεση το νησί της Θάσου, που έχει τουρισμό εδώ και τρεις δεκαετίες). Η σύνθεση των τουριστών-τριών

που αποτελούν τους επισκέπτες-τριες της περιοχής φτάνουν στην περιοχή ή από διάφορα μέρη της Ελλάδας ή από διάφορες χώρες του εξωτερικού είτε οδικώς είτε αεροπορικώς (δύο αεροδρόμια), δυστυχώς όχι δια θαλάσσης παρόλο που υπάρχουν δύο λιμάνια. Οι αρκετές εναλλακτικές επιλογές, που υπάρχουν στην διαμονή φαίνεται να είναι περιορισμένες σε συγκεκριμένα σημεία της περιοχής (ξενοδοχεία 5* στην Αλεξανδρούπολη (3), ένα σε κάθε άλλη πρωτεύουσα νομού και 2 στην Θάσο). Οι πάρα πολλές και καλές επιλογές διατροφής ευτυχώς είναι διασκορπισμένες σε όλη την περιοχή. Το πολύ καλό οδικό δίκτυο της Εγνατίας οδού αναπτυγμένο σε όλη σχεδόν την περιοχή. Τα σημαντικά σημεία της περιοχής από πλευράς φυσικού κάλους, ευτυχώς, είναι διασκορπισμένα σε όλη την περιοχή. Τέλος, οι δραστηριότητες υπαίθριας αναψυχής, ευτυχώς, είναι μοιρασμένες σε όλη την περιοχή.

Βιβλιογραφία

- Αγοραστάκης, Γ. (2006). *Το τουριστικό Μάνατζμεντ*. Εκδόσεις Κλειδάριθμος, Πολυτεχνείο Κρήτης.
- Alexandris, K., Kouthouris, C. & Meligdis, A. (2006). Increasing customers' loyalty in a skiing resort. The contribution of place attachment and service quality. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 18(5), 414-425.
- Alexandris, K., Kouthouris, C., Funk, D. & Chatzigianni, E. (2008). Examining the relationships between leisure constraints, involvement and attitudinal loyalty among Greek recreational skiers. *European Sport Management Quarterly*, 8(3), 247-264.
- Alexandris, K., Kouthouris, C., Funk, D. & Giovani, C. (2009). Segmenting winter sport tourists by motivation: The case of recreational skiers. *Journal of Hospitality Marketing & Management*, 18, 480-499.
- Arnould, E., & Price, L. (1993). River magic: Extraordinary experiences and the extended service encounter. *Journal of Consumer Research*, 20, 28-45.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York: W.H. Freeman.
- Βαρβαρέσος, Σ. (1998). Τουρισμός: έννοιες, μεγέθη, δομές: η ελληνική πραγματικότητα, Αθήνα: Εκδόσεις: Προπομπός.
- Buhalis, D. (2000). Marketing the competitive destination of the future. *Tourism Management*, 21(1), 97-116.
- Cavin, J.K., Cavin, D.A., Kyle, G. & Absher, J. (2005). Examining the structure of the leisure involvement/ place bonding relationship in three Sumter National Forest

- camping areas. In: Bricker, Kelly, comp., ed. 2005. *Proceedings of the 2004 Northeastern Recreation Research Symposium. Gen. Tech. Rep. NE-326. Newtown Square*, (p.p.281-288), U.S. Department of Agriculture, Forest Service, Northeastern Research Station.
- Celsi, R.K. & Olson, J.C. (1988). The role of involvement in attention and comprehension processes. *Journal of Consumer Research*, 15, 210-224.
- Clawson, M., & Knetsch, J. L. (1966). *Economics of Outdoor Recreation: Resources for the Future*. Baltimore: John Hopkins.
- Craig-Smith, S., & French, C. (1994). *Learning to live with tourism*. Melbourne: Pitman.
- Crompton, J. & Mackay, K. (1989). User's perceptions of the relative importance of service quality dimensions in selected public recreation programs. *Leisure Sciences*, 11, 367-375.
- Crouch, G. I., & Ritchie, J. R. B. (1999). Tourism, competitiveness, and social prosperity. *Journal of Business Research*, 44(3), 137-152.
- Dalakis, A., Yfantidou, G., Costa, G. & Tzetzis, G. (2016). The location and activities that eco tourists prefer in Greece. The case of Eastern Macedonia & Thrace. *Journal of Physical Education and Sport*, online ISSN: 2247 - 806X, p-ISSN: 2247 - 8051, ISSN - L = 2247 – 8051.
- De Knop, P. (1987). Some thoughts on the influence of sport tourism. In *Proceedings of the International Seminar and Workshop on Outdoor Education, Recreation and Sport Tourism* (pp. 38-45). Netanya, Israel: Wingate Institute for Physical Education and Sport.
- Διεθνής Ακαδημία του τουρισμού (International Academy for the Study of Tourism, Ρόδος, 2015). Εφημερίδα το «ΒΗΜΑ». ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ: 04/05/2015.
- Dimanche, F., Havitz, M., & Howard, D. (1991). Testing the involvement profile scale in the context of selected recreational and touristic activities. *Journal of Leisure Research*, 23(1), 51-66.
- Dorobantu, M. (2001). Participation motives and goal orientations in physical activity and sport: Their relationship in a sample of British university students. *Proceedings of 10th World Congress of Sport Psychology*, (pp.283-285). Skiathos-Hellas.
- Driver, B.L. & Brown, P.J. (1986). Probable personal benefits of outdoor recreation. In *President's commission on American outdoors* (pp. 63-70). Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office.

- Driver, B.L. & Knopf, R.C. (1977). Personality, outdoor recreation, and expected consequences. *Environment and Behavior*, 9, 169-193.
- Driver, B.L. & Tocher, S.R. (1970). *Elements of outdoor recreation planning*. Ann Arbor, MI: University Microfilms International.
- Driver, B.L. (1976). Quantification of outdoor recreationists' preferences. In B. van der Smissen (ed.), *Research on camping and environmental education* (pp. 165-188). State College: The Pennsylvania State University, College of Health, Physical Education, and Recreation.
- Driver, B.L. (1983). Master list of items from recreation experience preference scales and domain. Fort Collins, CO: USDA Forest Service, Rocky Mountain Forest and Range Experiment Station.
- Driver, B.L., Tinsley, H.E.A. & Manfreda, M.J. (1991). The paragraphs about leisure and recreation experience preference scales: Results from two inventories designed to access the breadth of perceived psychological benefits of leisure. In B.L. Driver, G. L. Peterson, & P. J. Brown (eds.), *Benefits of leisure* (pp. 263-286). State College, PA: Venture Press.
- Dwyer et al., (2004) *Quantifying Social Vulnerability: A methodology for identifying those at risk to natural hazards*, Geoscience Australia Technical Record 2004/14, GA, Canberra.
- Dwyer, L., & Kim, C. (2003). Destination competitiveness: determinants and indicators. *Current Issues in Tourism*, 6(5), 369-414.
- Enright, M. J., & Newton, J. (2004). Tourism destination competitiveness: a quantitative approach. *Tourism Management*, 25(6), 777-788.
- Enright, M. J., & Newton, J. (2005). Determinants of tourism destination competitiveness in Asia Pacific: comprehensiveness and universality. *Journal of Travel Research*, 43(4), 339-350. European Environment Agency, Copenhagen 1995.
- Ζαγκότση, Σμ. (2009). Ψυχολογία και Συμπεριφορά Καταναλωτή. Αλεξάνδρειο Τεχνολογικό Ίδρυμα Θεσσαλονίκης, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, Τμήμα Διοίκησης Τουριστικών Επιχειρήσεων.
- Gartner, W. B. (2001). Is there an elephant in entrepreneurship? Blind assumptions in theory development. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 25(4), 27-39.
- Gibson, H. (1994). *Some predictors of tourist role preference for men and women over the adult life course* (Dissertation thesis). AAT: 9525663. The University of Connecticut, Storrs, USA.

- Gürbüz, B., Altintas, A., & Asci, F.H. (2007). Participation motives of 9-15 years old Turkish soccer players. *Journal of Sports Science and Medicine, Suppl. 10*. <http://www.jssm.org>.
- Gursoy, D. & Gavcar, E. (2003). International leisure tourists' involvement profile. *Annals of Tourism Research, 30*(4), 906-926.
- Havitz, M.E., Dimanche, F. & Howard D.R. (1993). A two-sample comparison of the personal involvement inventory (PII) and involvement profile (IP) scales using selected recreation activities. *Journal of Applied Recreation Research, 17*, 331-364.
- Ηγουμενάκης, Ν. (1999) *Τουριστικό Μάρκετινγκ*. Αθήνα: Interbooks.: 57 – 58.
- Hudson, S., Ritchie, B., & Timur, S. (2004). Measuring destination competitiveness: an empirical study of Canadian ski resorts. *Tourism and Hospitality Planning & Development, 1*(1), 79-94.
- Hull, R., & Michael, S. (1995). Nature-based recreation, mood change, and stress reduction. *Leisure Sciences, 17*, 1-14.
- Hull, R., Stewart, W., & Yi, Y. (1992). Experience patterns: Capturing the dynamic nature of a recreation experience. *Journal of Leisure Research, 24*(3), 240-252.
- Iso Ahola, S. E. (1982). Toward a social psychological theory of tourism motivation: A rejoinder. *Annals of Tourism Research, 12*, 256-262.
- Jamrozy, U., Backman, S. J., & Backman, K. F. (1996). Involvement and opinion leadership in tourism. *Annals of Tourism Research, 23*(4), 908-924.
- Kapferer, J., & Laurent, G. (1993). Further evidence on the Consumer Involvement Profile: Five antecedents of involvement. *Psychology and Marketing, 10*, 347-355.
- Killion, G. L. (1992). *Understanding Tourism*. Rockhampton: Central Queensland University.
- Κομίλης, Π & Βαγιονής, Ν. (1999). «Τουριστικός σχεδιασμός: Μέθοδοι και πρακτικές αξιολόγησης». Προπομπός, Αθήνα.
- Κουθούρης, Χ. (2008). Διερεύνηση των κινήτρων συμμετοχής σε παιδικές κατασκηνώσεις «περιπέτειας» και η σημασία τους στο μάρκετινγκ των αντίστοιχων οργανισμών. *Διοίκηση Αθλητισμού & Αναψυχής, Τόμος 5, Τεύχος 2*.
- Kyle, G.T., Absher, J.D., Hammitt, W.E. & Cavin, J. (2006). An examination of the motivation – involvement relationship. *Leisure Sciences, 28*, 467-485.

- Kyle, G.T., Graefe, A.R., Manning, R.E. & Bacon, J. (2003). An examination of the relationship between leisure activity, involvement and place attachment among hikers along the Appalachian Trail. *Journal of Leisure Research*, 35(3), 249-273.
- Kyle, G.T., Graefe, A.R., Manning, R.E. & Bacon, J. (2004a). Predictors of behavioural loyalty among hikers along the Appalachian Trail. *Leisure Sciences*, 26(1), 99-118.
- Kyle, G.T., Graefe, A.R., Manning, R.E. & Bacon, J. (2004b). Effect of activity involvement and place attachment on recreationists' perceptions of setting density. *Journal of Leisure Research*, 36(2), 209-231.
- Kyle, G.T., Mowen, A.J. & Tarrant, M. (2004). Linking place preferences with place meaning: An examination of the relationship between place motivation and place attachment. *Journal of Environmental Psychology*, 24, 213-225.
- Laurent, G. & Kapferer, J. (1985). *Measuring consumer involvement profiles*. *Journal of Marketing Research*, 22(1), 41-53.
- Lawler, E. (1973). *Motivation in work organizations*. Monterey, Calif.: Brooks/Cole.
- Laws, E. (1995). *Tourist Destination Management: Issues, Analysis and Policies*. London: Routledge.
- MacCracken, M.J., Stadulis, E.R., & Neal-Barnett, A. (2001). Children's motives and values concerning sport and physical activity in the new millenium: Ewing and Seefeldt (1989) Revisited (With an Emphasis upon Race). *Proceedings of 10th World Congress of Sport Psychology*, (pp.296-298), Skiathos-Hellas.
- Madrigal et al., (1992). Distinctive HLA-A, B antigens of black population formed by interallelic conversion. *Journal of Immunology* 149: 3411-3415.
- Manfredo, M.J., Driver, B.L. & Tarrant, M.A. (1996). Measuring leisure motivation: A meta-analysis of the Recreation Experience Preference scales. *Journal of Leisure Research*, 28, 188-213.
- McQuarrie, E. F., & Munson, J. M. (1987). The Zaichkowsky personal inventory: Modification and extension. *Advances in Consumer Research*, 14, 36-40.
- Meng, F. (2006). An Examination of Destination Competitiveness from the Tourists' Perspective: The Relationship between Quality of Tourism Experience and Perceived Destination Competitiveness. Dissertation Submitted to the Faculty of the Virginia Polytechnic Institute and State University, Blacksburg, Virginia.
- Mihalic, T. (2000). Environmental management of a tourist destination: A factor of tourism competitiveness. *Tourism Management*, 21(1), 65-78.

- Mittal, B. (1989). A theoretical analysis of two recent measures of involvement. *Advances in Consumer Research*, 16, 697-702.
- Mittal, B. (1995). A comparative analysis of four consumer involvement profiles, *Psychology and Marketing* 12, 663-682.
- Neal, J. D. (2000). *The Effects of Different Aspects of Tourism Services on Travelers' Quality of Life: Model Validation, Refinement, and Extension*. Virginia Polytechnic Institute and State University, Blacksburg.
- Neal, J. D., Sirgy, M. J., & Uysal, M. (2004). Measuring the effect of tourism services on travelers' quality of life: Further validation. *Social Indicators Research*, 69, 243-277.
- Πατσιαούρας και συν. (2004). Διερεύνηση Κινήτρων Συμμετοχής Μαθητών-Αθλητών σε Ακαδημίες Ποδοσφαίρου. Επιστημονικό Περιοδικό «Διοίκηση Αθλητισμού και Αναψυχής», 2010, 7, (1) 3-13.
- Pearce, D. G. (1997a). Competitive destination images: analysis of association meeting planners' perceptions. *Tourism Management*, 17(3), 175-182.
- Ritchie, J. R. B., & Crouch, G. I. (2000b). The competitive destination: a sustainability perspective. *Tourism Management*, 21(1), 1-7.
- Ritchie, J. R. B., & Crouch, G. I. (2003). *The Competitive Destination: A Sustainable Tourism Perspective*. Cambridge: CABI Publishing.
- Ritchie, J. R. B., Crouch, G. I., & Hudson, S. (2001). Developing operational measures for the components of a destination competitiveness/sustainability model: consumer versus managerial perspectives. In M. J. A., G. I. Crouch, J. R. B. Ritchie & A. Woodside (Eds.), *Consumer Psychology of Tourism, Hospitality and Leisure* (Vol. 2, pp. 1-17). Wallingford, UK: CAB International.
- Rogers, W. C., & Schneider, K. (1993). An empirical evaluation of the Kapferer-Laurent Consumer Involvement Profile scale. *Psychology and Marketing*, 10, 333-345.
- Ryan, R.M. & Deci, E.L. (2000). Intrinsic and extrinsic motivations: classic definitions and new directions. *Contemporary Educational Psychology*, 25, 54-67.
- Selin, S. W., & Howard, D. R. (1988). Ego involvement and leisure behavior: A conceptual specification. *Journal of Leisure Research*, 20(3), 237-244.
- Stanners, D. & Bourdeau, P. (1995). "Landscapes – Chapter 8". In Europe's Environment – The Dobris Assessment. *European Environment Agency*, Copenhagen.

- Τζέτζης, Γ. (2007). Αξιολόγηση των οφελών και της αυτοαποτελεσματικότητας μαθητών σε προγράμματα φυσικής δραστηριότητας. *Διοίκηση Αθλητισμού & Αναψυχής*, 4(1), 36-47.
- Τσάρτας, Π. & Σαραντάκου, Έ. (2015). Μάθημα: Διοίκηση Επιχειρήσεων Εναλλακτικού Τουρισμού. Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Μεταπτυχιακό στη Διοίκηση *Επιχειρήσεων*.
- Woosnam, K., McElroy K. & Van Winkle, C. (2009). The role of personal values in determining tourist motivations: An application to the Winnipeg range theatre festival, a cultural special event. *Journal of Hospitality Marketing & Management*, 18(5), 500-511.
- Ψωινός, Δ.Π., (1994). 1^η έρευνα για τον προσδιορισμό των αλλοδαπών τουριστών. Α.Π.Θ., τμήμα μηχανικών, τομέας βιομηχανικής διοίκησης, <http://www.grhotels.gr/GR/xee/ITEP/>, κεφ. 5).
- Zaichkowsky, J. L. (1987). The emotional aspect of product involvement. *Advances in Consumer Research*, 14, 32-35.
- Zaichkowsky, J.L. (1985). Measuring the involvement construct. *Journal of Consumer Research*, 12(3), 341-353.